

אֵהָלֵהָלָל

ויקרא

r0548474308@gmail.com

לע"נ מרת רחל לוי בת תמרה ז"ל

ולא ידע ואשמ (ויקרא ה יז)

רש"י מביא את דברי המדרש:

ר' יוסי הגלילי אומר הרי הכתוב ענש את מי שלא ידע, על אחת כמה וכמה שיעניש את שידע (תורת כהנים פרשתא יב, ז).

ר' יוסי אומר אם נפשך לידע מתן שכרן של צדיקים, צא ולמד מאדם הראשון, שלא נצטווה אלא על מצות לא תעשה, ועבר עליה, ראה כמה מיתות נקנסו עליו ולדורותיו, וכי איזו מדה מרובה, של טובה או של פורענות, הוי אומר מדה טובה, אם מדת פורענות המעוטה ראה כמה מיתות נקנסו לו ולדורותיו, מדה טובה המרובה, היושב לו מן הפגולין והנותרות והמתענה ביום הכיפורים, על אחת כמה וכמה שיזכה לו ולדורותיו ולדורות דורותיו עד סוף כל הדורות (שם:).

ר' עקיבא אומר הרי הוא אומר על פי ב' עדים או ג' עדים וגו' (דברים יז ו), אם מתקיימת העדות בשנים למה פרט לך הכתוב בג', אלא להביא שלישי להחמיר עליו ולעשות דינו כיוצא באלו לענין עונש והזמה, אם כך ענש הכתוב לנטפל לעוברי עבירה כעוברי עבירה, על אחת כמה וכמה שישלם שכר טוב לנטפל לעושי מצוה כעושי מצוה (שם יא).

ר' אלעזר בן עזריה אומר כי תקצור קצירך בשדך ושכחת עומר בשדה (דברים כד יט), הרי הוא אומר למען יברכך וגו', קבע הכתוב ברכה למי שבאת על ידו מצוה בלא ידע, אמור מעתה היתה סלע צרורה בכנפיו, ונפלה הימנו, ומצאה העני ונתפרנס בה, הרי הקב"ה קובע לו ברכה (תו"כ שם יג). ע"כ דברי המדרש שהביא רש"י.

וצ"ב פלוגתייהו.

ביאור א'

בספר משכיל לדוד - פארדו כל דברי התנאים הללו הינם כתובים בת"כ ויותר מהמה איכא נמי תנאי אחרוני דדרשי שאר מילי דאגדתא וידוע הוא שאין דרכו של רש"י בפירושו לאתוקי ממילי דאגדתא אלא מה שצריך להבנת הכתוב ומה שמתיישב בו המקרא דבור על אופניו ואין עוד מלבדו באשר גילה דעתו הוא גופה בכמה מקומות אבל כאן בדבור זה לכאורה נטה מני דרך שהאריך הרבה בהעתיק כל האגדות האלו דלפי הנראה אין להם אפי' שייכות למקרא זה כלל לבד ממלתיה דר' יוסי הגלילי דקאי אהך קרא אבל כולוהו אידך הם תורה מבחוץ.

ודא עקא דמאחר דנחית להעתיק מה שמצא בת"כ ממילי דאגדתא על פ' זה אמאי גיז ולא מייתי לכולהו ומה נשתנו אלו מאלו.

ברם אחר העיון נראה דהיטב הדק רבינו ז"ל כי ארחיה דרך המלך להעתיק מדרשת רז"ל מה שצריך ליישב איזה דקדוק או איזו קושיה בלשון הכתוב והיינו דבתחילה מייתי מלתיה דר"י

הגלילי ליישב מאי דכתיב ולא ידע ואשם דלכאורה מלת ואשם יתירה דבשלמא לעיל דכתיב והוא ידע ואשם ניחא דרוצה לומר שנודע לו שחטא אבל הכא מיירי שלא ידע מאי שייך לומר ואשם לכך מייתי דרשה דר"י הגלילי דדריש הכי ומה זה שלא ידע אפ"ה עונשו הכתוב למי שאשם עאכ"ו שישא עונו ואין רצ"ל מי שהוא מזיד דההיא פשיטא אלא ה"פ זה שלא ידע מעולם שהיה שם חלב איפה צריך כפרה אע"ג דאין להאשימו במה שאכלו שהרי לא ידע כדי שיזהר כ"ש מי שידע בתחילה שהיה שם חלב ולא נזהר לשים בו סימן כדי שלא יבוא לאוכלו ושכח ואכל דפשיטא דצריך לבקש כפרה שהרי אשם הוא כדאמרן.

ושבו ק"ל לרש"י בלישנא דהך קרא דכתיב ואם נפש כי תחטא וכו' ולפי פשוטו הם דברים משוללי הבנה דבשלמא אם הוה כתיב ואם נפש תחטא א"נ ונפש כי תחטא הוה ניחא דומיא דכולהו אידך דבפ' אבל ואם נפש כי תחטא אין לזה פשט ולא מצא רבינו דבר ליישבו עפ"י פשוטו אלא בהכרח לומר שנתכוין הכתוב לאותו דרשה ולזה באו רבותינו ודרשו בכמה אנפי.

ר"י דריש דהכתוב בא לרמוז שנוכל לידע מתן שכון של צדיקים בק"ו מאדם הראשון וה"ק הכתוב ומה אם נפש ההוא אדה"ר כי תחטא ועשתה אחת מכל מצות ה' אשר לא תעשינה כלומר מצוה אחת שהיא לא תעשה והוא היה החוטא ונתן הדין כי גם מי שאין לו אשם ולא ידע מזה כלל אפ"ה ונשא עונו של אדה"ר כל אדם יהיה מי שיהיה כטוב כחוטא מקרה א' לכל דורותיו אחריו ממילא נשמע מזה ק"ו למידה טובה ולא הוצרך הכתוב לכתוב הק"ו בפ"י.

ומפרש ר"י היושב מן הפיגולים והנותרים והמתענה ביום הכיפורים איכא למידק אמאי נקט אלו ולפי מ"ש בספר שתי ידות למוהר"א חזקוני ז"ל בדרוש ראשון שחטאו של אדה"ר היה שפירות האילן היו קדש קדשים והביא שם דמה שאכל היו פירות הנושרים מן האילן ואסורים באכילה כמו פיגול ונותר. עוד הביא שם בשם המקובלים שאם היה ממתין אדה"ר איזה שעות עד הלילה לא היה איסור כ"כ עי"ש. נמצא דמאי דמייתי הוי דומיא דחטא דאדה"ר שאינו אוכל פיגול ונותר ומתענה ביום הכיפורים שממתין כל היום עד הלילה מלאכול ולא כמו אדה"ר שלא המתין.

ורבי עקיבא לא ניחא ליה בדרשה דר"י משום דקרא כתיב כי תחטא ועשתה וכו' שהוא לשון עתיד והיכי נפרש ליה על אדה"ר. ולכן מפרש ליה על העד שנטפל לעוברי עבירה. וה"ק, ומה אם נפש שהוא העד הג' כי תחטא ועשתה וכו' אשר לא תעשנה ולא ידע שהוא סבור דלאו מידי עביד ואפ"ה קרי ביה ונשא עונו לפי שנטפל לעוברי עבירה ק"ו לנטפל לעושי מצוה.

וראב"ע דריש לקרא כפשטיה במה הכתוב מדבר במי שבא לידו דבר עבירה בלא ידיעה. וה"ק ומה אם נפש כי תחטא וכו' ולא ידע ואשם, רמז בזה הפסוק כאילו אמר, אמור מעתה ק"ו למה שבא לידו דבר מצוה בלא ידיעה.

ביאור ב'.

בספר **גל עיני** -תשובה, ונראה לומר שארבע דרשות הללו הינן ארבע דרכים, שההתבוננות בהן תביא את האדם להתעוררות בעבודת ה'

ההתבוננות הראשונה - חומר החטא

ר' יוסי הגלילי אומר: הרי הכתוב ענש את מי שלא ידע, על אחת כמה וכמה שיעניש את מי שידע.

עד היכן מגיע חומר מי שאינו יודע האם חטא או לא? מבאר החינוך גבי קרבן אשם תלוי (מצוה קכח): "משרשי המצוה, שיהיה האדם זהיר וירא חטא, ויעיין בכל מעשיו עיון טוב לבל ישל בדבר עבירה. ועל כן הצריכתו התורה להביא קרבן כשלא נזהר יפה במעשיו עד כדי שלא יוולד עליו ספק זה. והראיה שאינו בא רק לכפר על עצלותו בכך, שהרי אינו משתרש אליו לכפר על החטא כלל, שכשיודע אליו החטא מיד צריך לקרבן שלם כמו שהיה חייב אם לא הקריב הראשון". עכ"ל.

נתבאר לנו מדבריו עד כמה חמור עצם הספק שמא חטא, ונתחייב אשם תלוי לכפר על חוסר התבוננותו במעשיו שגרם לו להגיע לספק זה. ואם כל כך החמירה התורה על ספק זה, על אחת כמה וכמה שתעניש את מי שידע!

והנה מצינו מקום נוסף ללמוד ממנו עד כמה חמור הוא העוון: איתא בקידושין (דף פא:): "דתניא, "אישה הפרם וה' יסלח לה" (במדבר ל, ג), במה הכתוב מדבר? באשה שנדרה בנזיר ושמע בעלה והפר לה, והיא לא ידעה שהפר לה בעלה והיתה שותה יין ומיטמאה למתים. רבי עקיבא כי הוה מטי להאי פסוקא הוה בכי, אמר: ומה מי שנתכוון לאכול בשר חזיר ועלה בידו בשר תלה אמרה תורה צריך כפרה וסליחה, מי שנתכוון לאכול בשר חזיר על אחת כמה וכמה! כיוצא בדבר אתה אומר: "ולא ידע ואשם נשא עונו" (ויקרא ה, יז), כשהיה רבי עקיבא מגיע לפסוק זה היה בוכה: ומה מי שנתכוון לאכול שומן ועלה בידו חלב אמרה תורה "ולא ידע ואשם נשא עונו", מי שנתכוון לאכול חלב ועלה בידו חלב על אחת כמה וכמה!"

נמצאנו למדים שעל מחשבת העבירה בלבד, אע"פ שלא עבר, הצריכה התורה כפרה וסליחה, על אחת כמה וכמה לעובר במזיד.

וברבינו יונה (שער ד אות ב) כתב: "ואמרו רבותינו ז"ל, כי החטאת תבוא על השגגה בדבר שחייבים על זדונו כרת, ומפני עוון הכרת כי רב הוא לא תשלם כפרת החוטא בו גם בשגגה, עד שיביא חטאת, ואע"פ שהתוודה על חטאו! כי מבילתי הוידוי והתשובה לא יתכפר עונו בקרבן החטאת, שנאמר (משלי כא, כז) "זבח רשעים תועבה". ואחרי הוידוי והקרבן יכופר עונו, כמו שנאמר (ויקרא ד, לא) "וכיפר עליו הכהן ונסלח לו". והתבונן מזה: אם השוגג בילתי טהור הוא אחרי התשובה עד שיביא קרבן. מה עז עונש המזיד!" עכ"ל.

הרי לנו שאם עשה מעשה עבירה. אף שעשאו בשוגג. לא די במעשה התשובה לבדו. אלא אף מביא קרבן. גם מכך נלמד ק"ו עד כמה עז עונש המזיד.

וזוהי מלמדנו ר' יוסי הגלילי, כשיעמוד האדם מול הנסיון והרצון להמרות את פי ה'. יתבונן עד כמה החמירה התורה על הספק אם חטא אם לאו. ועל שחשב לעבור עבירה ולא עלתה בידו. ועל החוטא בשוגג. ומכח התבוננות זו יתעורר לעבוד את ה' וימנע מלעבור על רצונו יתברך.

ההתבוננות השניה - שכר מצוה.

"רבי יוסי אומר: אם נפשך לידע מתן שכרן של צדיקים. צא ולמד מאדם הראשון. שלא נצטווה אלא על מצות לא תעשה ועבר עליה. ראה כמה מיתות נקנסו עליו ולדורותיו. וכי איזו מידה

מרובה. של טובה או של פורענות? הוי אומר מידה טובה. אם מידת פורענות המעוטה ראה כמה מיתות נקנסו לו ולדורותיו; מידה טובה המרובה - היושב לו מן הפיגולין והנותרות. והמתענה ביום הכיפורים. על אחת כמה וכמה שיזכה לו ולדורותיו ולדורות דורותיו עד סוף כל הדורות".

רואים אנו עד כמה החמיר הקב"ה על עבירה אחת. וגזר עבודה עונש כה חמור שהשפעותיו קיימות עד היום הזה. שנגזרה מיתה לאדם הראשון ולכל הדורות אחריו. מכאן נתבונן ונלמד למידה טובה המרובה ממידת פורענות. כמה שכר יש בקיום מצוה אחת. ששכרה לו ולדורי דורות הבאים אחריו שאי אפשר לשער בשכל אנוש!

דבר זה נאמר אפילו במצוה של שב ואל תעשה "היושב מן הפיגולין והנותרות והמתענה ביום הכיפורים". על אחת כמה וכמה במצוה של קום ועשה. וכדאיתא בנדרים (דף לט:): "תניא. ביקור חולים אין לה שיעור. מאי אין לה שיעור? סבר

רב יוסף למימר: אין שיעור למתן שכרה. אמר ליה אביי: וכל מצוות מי יש שיעור למתן שכרן. והא תנן (אבות פ"ב מ"א) היו זהיר במצוה קלה כבחמורה. שאין אתה יודע מתן שכרן של מצוות".

ובפירוש רבינו יונה על משנה זו (אבות פ"ב מ"א) ביאר: "אבל רבינו הקדוש ע"ה הפליג בדבריו ונתן טעם לדבר חזק מזה. ואמר: שאין אתה יודע מתן שכרן של מצוות כמה הוא גדול. שאפילו מצוה קלה שכרה גבוה עד למעלה. והווי זהיר שלא תפסיד רווח גדול כמוהו, כענין שאמרו: "כי יקרא קן ציפור לפניך" וגוי (דברים כב, ו) - ומה אם מצוה קלה כאיסור אמרה תורה (שם, פסוק ז): "למען ייטב לך" - לעולם שכולו טוב, "והארכת ימים" - לעולם שכולו ארוך, קל וחומר למצוות החמורות שבתורה".

ועוד כתב שם: "והווי מחשב הפסד מצוה כנגד שכרה" - כי ירחש לבך דבר לאמר: "איך אעשה המצוה הזאת ואפסיד ממנוי בזה ובזה?" - אף אתה אמור לו: כי שכר גדול יהיה לנו עליה כפליים אלף פעמים מההפסד, עכ"ל.

ובדעת תורה לר' ירוחם ממיר (שמות, מאמרים, מאמר "אם תקבלו יערב לכם") כתב על משנה זו: כי כבר הגדנו שלקבל הריבוא רבבות תולדות היוצאות ממצוה אחת או מעבירה אחת, הנה עצם המצוה כלא היא, וממש כבטל ברוב ריבוי התולדות, ועקר העיקרים הוא ריבוי התאספות והגידולים הבאים אחריהם. ואם כן פשוט הוא שלא תוכל לידע מתן שכרן של מצוות, שאף שמצוות עצמן ידועים ודאי איזו שהן חמורות ואיזו שהן קלות, ובאם עצמן של המצוות הן היו העיקר, היה אפשר ענין לאדם לשום עסקו בהחמורות יותר מבהקלות. אבל מאחר שהעיקר הנה הם הגידולים, וריבוי הטהרות על טהרה, הבאות על ידי הראשית וההתחלה, הנה כי בגרעינים וזרעונים לא תדע מעולם איזה הם המוכשרים יותר לצמיחה, ומאיזה יגדלו ויתרבו יותר גידולים ופירות, כי הרבה הם התלויים השייכים לדבר. זהו שכתב הרמב"ם ז"ל (הלכות תשובה פ"ג ה"ב) כי חשבון הזכויות והעוונות "אין שוקלין אלא בדעתו של א-ל דעות, והוא היודע היאך עורכין הזכויות כנגד העוונות", עיי"ש. כי זולתו יתברך אי אפשר לשקול את כל החשבונות מהעתידים לבוא, שהם עד אין סוף ותכלית, כי על כן בודאי "אין אתה יודע מתן שכרן של מצוות", עכ"ל.

וכך אמר הגה"צ רבי אליהו לופיאן זצ"ל בשם הסבא מקלם זצ"ל: היה כדאי לקדוש ברוך הוא לברוא את העולם למשך ששת אלפים שנה, כדי שיהודי יזכה לומר פעם אחת בלבד כל משך זמן הבריאה "ברוך הוא וברוך שמו", ואלף פעמים "ברוך הוא וברוך שמו" לא מגיעים לגודל החשיבות של אמירת "אמן" פעם אחת בלבד, ואלף פעמים "אמן" לא מגיעים לגודל החשיבות של "אמן יהא שמיה רבא" פעם אחת בלבד, ואלף פעמים "אמן יהא שמיה רבא" לא מגיעים לזכות תיבה אחת של תורה!

וזה מלמדנו ר' יוסי: לכשירצה האדם להתעורר ולהוסיף בעבודת ה', יתבונן עד כמה גדול השכר של מצוה, ואפילו מצוה קלה, ומכח התבוננות זו יתחזק ויתעלה בעבודת הבורא.

ההתבוננות השלישית - נטפל לעושי מצוה.

"אמר רבי עקיבא, אם כך ענש הכתוב לנטפל לעוברי עבירה כעוברי עבירה, על אחת כמה וכמה שישלם שכר טוב לנטפל לעושי מצוה כעושי מצוה".

הנה שניים שהעידו בבית דין ונתחייב אדם מיתה על ידם, הרי הושלמה העדות בשניים אלו ואין בה שום חסרון, ויכולים הבי"ד לפסוק הדין על פיהם. ואם מצטרף עימהם שלישי והעיד כמותם, הרי לא הוסיף בעדותו כלום, כיון שהעדות הושלמה בשניים הראשונים, ואין תוספת כח בעדות של שלשה יותר מעדות של שניים. מכל מקום, אם הוזמה עדותם נענש אף השלישי כמותם ונהרג אף הוא עמהם מדין "כאשר זמם", ואינו יכול לפטור עצמו בטענה שהעדות מתקיימת בלעדיו. הרי לנו שהנטפל לעושי עבירה נחשב כעושה העבירה בעצמו.

מוסיף ומלמדנו ר' עקיבא: "על אחת כמה וכמה הנטפל לעושי מצוה", דהיינו אף במקום שהמצוה נעשית בשלימות ולא חסר בקיומה דבר ואין מקום להוסיף בעשייתה, אם בא אדם והצטרף עם עושי המצוה, אף שלא הוסיף בקיום המצוה כלום - יחשב הנטפל לעושה המצוה ממש.

וכן מצינו במשנה בברכות (דף יז): "נושאי המיטה וחילופיהן וחילופי חילופיהן, את שלפני המיטה ואת שלאחר המיטה, את שלפני המיטה צורך בהם פטורים". ופירש רש"י: "וחילופיהן - שכן דרך שמתחלפין לשיאת, לפי שהכל חפצין לזכות בו". הרי שאף שהמצוה יכולה להעשות בלעדי המחלופים, ויש כח ביד הנושאים לגמור המצוה ולא נצרכו להם, מ"מ אף אלו שנטפלו לעושי המצוה מקבלים דין "עוסק במצוה" ופטורים מקריאת שמע ומן התפילה.

נמצאנו למדים שכשיבא לאדם נסיון להיות נטפל לעוברי עבירה, אל יקל ראשו בזה ויאמר "אינני מוסיף למעשה העבירה ולא כלום, שהרי היא הושלמה בלעדיי", אלא ידע שנחשב הוא כעושה העבירה לבדו, ויענש עליה בכל חומר הדין. ויוסיף כח בליבו להתרחק מעושי עבירה, ואף מלהיות נטפל לעושיה.

ומידה טובה מרובה על מידה פורענות, ועל אחת כמה וכמה שלא ימנע האדם ממעשה מצוה כשרואה שהיא נעשית בשלימות בלעדיו, ואל יאמר "אין בכוחי להוסיף בקיומה", אלא יזכור וידע שהנטפל לעושי מצוה שכרו כעושה המצוה לבדו, ויוסיף להיות מעושי המצוות ואף יטפל לעושיהם.

ההתבוננות הרביעית - השפעת עשיית מצוה ללא ידיעה.

"רבי אלעזר בן עזריה אומר: "כי תקצור קצירך בשדך ושכחת עומר בשדה" הרי הוא אומר "למען יברכך" וגו' קבע הכתוב ברכה למי שבאת על ידו מצוה בלא ידע. אמור מעתה: היתה סלע צרורה בכנפיו ונפלה ממנו ומצאה העני תתפרנס בה, הרי הקב"ה קובע לו ברכה".

ובמדרש שמואל ביאר בדרך זו את המשנה באבות (פרק ג משנה טז) "ונפרעים מן האדם מדעתו ושלא מדעתו", וז"ל: "ואמר שנפרעים מן האדם מדעתו ושלא מדעתו, כלומר בין אם אותם המצוות והמעשים טובים עשאו האדם מדעתו, או שעשאו שלא מדעתו, כלומר בהיסח הדעת. והמשל: נפל לו לאדם מכיסו פרוטה ומצא אותה עני, מעלין עליו כאילו הוא זן אותו העני, אפילו שהיה הדבר שלא מדעתו".

והדברים צריכים ביאור: מדוע קבל שכר על מצוה שלא נתכוון כלל לעשותה, דבשלמא כובש יצרו או עושה מעשה בידעה, אתי שפיר שמקבל שכר, אבל כאן הרי לא נתכוון כלל למעשה מצוה?

והדבר יתיישב על פי דברי החינוך (מצוה תקצב, להניח עומרי השכחה), וז"ל: "משרשי המצוה... גם יש בזה תועלת לבעל השדה שיקנה בזה נפש טובה, כי באמת במידת הנדיבות ונפש ברכה לבלתי תת ליבו אל העומר הנשכח, ויניחהו לאביונים; ועל בעלי הנפש טובה ינוח ברכת ה' לעולם".

מבואר מדבריו, שלמרות שלא ידע בשעה שנפל ממנו העומר, מ"מ כיון שכשנודע לו מנע עצמו מלשוב לקחתו, רכש ע"י כך מידת הנדיבות, ולכן זוכה לברכת ה'.

אך עדיין קשה מדברי ר' אלעזר בן עזריה שהוסיף ולמד על מי ש"היתה סלע צרורה בכנפיו ונפלה ממנו ומצאה עני ונתפרנס בה, הרי הקב"ה קובע לו ברכה", דהרי אף אם נעשית מצוה ע"י שמצאה עני, הרי הוא לא נתכוון למצוה כלל, ואף לא שייכים כאן דברי החינוך שרכש מידת הנדיבות בכך שמנע עצמו מלשוב, כיון שגם כשנודע לו שנפלה ממנו הסלע לא היה בכוחו לשוב לקחתו, ומדוע הקב"ה קובע לו ברכה?

ולהבין ענין זה עלינו להקדים את מהות השפעת עשיית המצוות על האדם:

כתב הגר"א בביאורו למשלי על הפסוק (א, כג) "הנה אביעה לכם רוחי", וז"ל: "מפני שבכל דבר שאדם עושה נותנים לו רוח ממרום, והוא המסייע אותו לעשות עוד דברים כאלה. וזה הרוח אינו נח ושקט עד שעושה עוד דברים כאלה, והוא נהנה מהם. ומזה יש לו נחת רוח, הן בדבר מצוה והן בדבר עבירה. וזהו: "מצוה גוררת מצוה ועבירה גוררת עבירה" (אבות פ"ד מ"ב). וכל דבר עבירה שהיא גדולה, גם הרוח הבאה ממנה היא גדולה ומתאוה עוד יותר לעבירה. וכן בדבר מצוה גדולה בא רוח ממקום קדוש מאד ומתאוה מאד למצוה, ונהנה מאד מחמת זה המצוה.

ידוע שהמצוה הגדולה מכל המצוות היא לימוד התורה ולהיפך דברים בטלים וליצנות שהם היפך התורה. ולכן יש הנאה מדברים בטלים וליצנות יותר מכל העבירות, אף שאין בזה [הנאת] העולם הזה, אך מחמת שרוח הטומאה גדולה עד מאד והיא כמעין הנובע, היפך התורה שהיא כמעין הנובע". עכ"ל.

והנה השפעת המצוה אינה רק על האדם עצמו, אלא אף בעולמות העליונים, וכפי שמבאר הנפש החיים (שער א פרק ו), וז"ל: "ובעשות האדם רצון קונו יתברך שמו, ומקיים באיזה איבר וכח שבו אחת ממצוות ה', התיקון נוגע לאותו עולם וכח העליון המקבילו, לתקנו, או להעלותו, או להוסיף אור וקדושה על קדושתו, מחפץ ורצון העליון יתברך שמו, כפי ערך ואופן עשייתו, ולפי רוב ההזדככות וטהרת קדושת מחשבתו בעת עשיית המצוה, המצטרפת לטובה למעשה העיקרית, וכפי ערך מדרגת אותו העולם והכח העליון. ומשם נמשך הקדושה וחיות גם על אותו הכח של האדם שבו קיים מצות בוראו המכוונת נגדו". עכ"ל.

העולה מן הדברים, שעשיית מצוה מביאה רוח קדושה שחופפת על האדם, ואף משפיעה על העולמות העליונים וממשיכה קדושה על אותו כח של האדם שבו קיים המצוה.

ועוד מוסיף שם הגר"ח מוולאז'ין בהגה"ה, וז"ל: "זה שתקנו נוסח ברכות המצוות "אשר קדשנו במצוותיו", וכן "וקדשתנו במצוותיך", כי מעת שעולה על רעיון האדם לעשות מצוה, תיכף נעשה רישומו למעלה, במקור שרשה העליון, וממשיך משם על עצמו "אור מקיף", וקדושה עליונה חופפת עליו וסובבת אותו".

הרי לנו שכבר במחשבה לעשות מצוה נעשה תיכף רושם למעלה, וממשיך אור וקדושה על עצמו.

ועל פי זה נוכל להבין את דברי רבי אלעזר בן עזריה "היתה סלע צרורה בכנפיו ונפלה ממנו ומצאה העני ונתפרנס בה, הרי הקב"ה קובע לו ברכה". היינו, שלמרות שלא נתכוון לעשות המצוה, אך כיון שבפועל נעשית המצוה, נחה עליו אותה רוח קדושה ממרום ומשפיעה במה שנוגע לאותו ענין בעולמות העליונים, ולכן הקב"ה קובע לו ברכה.

וזה מלמדנו ר' אלעזר בן עזריה: אל יחשוב האדם שגודל פעולותיו וחשיבות מצוותיו תלויים בכוונותיו ומחשבותיו שהיו בעת עשיית אותה מצוה, אלא עצם המעשה, ואפי"א עשאו בלא ידיעה וללא כוונה, עם כל זה פועל ועושה הוא רושם רב הן על עצמו והן בעולמות כולם. ולכן על האדם לשמוח בליבו בכל מעשה טוב שיצא ממנו, ואף על פי שלא נתכוון לעשותו.

אמנם ברור, שהעושה מצוה מדעת ובכוונה שכרו רב יותר מהעושה מצוה בלא דעת. וכפי שמצינו ביערות דבש (חלק ב, דרוש ח): "כל מצוות שאדם עושה בפועל ומחשבה וכוונה שלימה הוא חותם ללב ומתואר ללב. אבל המעשים שאדם עושה בפועל אבל בלי כוונת הלב הוא מתואר רק לזרוע ויד כלי מעשה, אבל לא ללב, כי ליבו בל עימו".

וכפי שהבאנו לעיל את דברי הגר"ח מוולאז'ין (נפש החיים שם) "כפי ערך ואופן עשייתו ולפי רוב ההזדככות וטהרת קדושת מחשבתו בעת עשיית המצוה, המצטרפת לטובה למעשה העיקרית".

ומדברים אלו למדנו עד כמה רבו וגבהו הדרגות בתוך עשיית המצוה, ופשוט וברור שיגדל ההבדל בין "נתכוון לעשות מצוה" למצוה שנעשית בלא ידיעה.

נמצאנו למדים מדברי התנאים הקדושים שהביא רש"י שישנן ארבע דרכים, שע"י שיתבונן בהם יבוא האדם להתעורר ולהתחזק בעבודת ה'. וכל אחד ואחד יברור לו הדרך המתאימה לדרכו ולמצבו שעומד בו באותה שעה, וע"י כך יזכה להגיע לשלימות בעבודת ה'.

חד גדיא חד גדיא

הפיט הקדוש הזה שנתקבל בכל קהילות ישראל ונשמע בכל בית יהודי בשמחה ובצהלה בסוף עבודת הקודש של ליל הסדר.

אך מי יודע?

להסביר משלי חכמים וחקותם. מה שייכותו של פיט זה לליל הסדר? מדוע דווקא בסופו של ליל הסדר?

מיהו האבא, הגדי, החתול, הכלב, המקל וכו'? כל כך הרבה תהיות ושאלות!

וכיזע שאלות בפסח.

בהגדה שלפניכם "גדי מקולס" בא יבואו ברעה לקט נפלא של פירושים מתוקים ונחמדים בקצרה ובארוכה. אם על דרך הדרוש ועבודת השם, אם על דרך הגימטריאות והפרפראות, ואם בדרך הפלפול.

לקוראי העלון הנכבדים ניתן להשיג את הספר אצל המחבר במחיר מבצע הכמות מוגבלת

בטל': 0548474308

או במייל: r0548474308@gmail.com

או באינטרנט: [המדף היהודי](http://www.ynet.co.il)

הפצה ראשית: ספרי חיים – 052-716-50-70

תגובות הארות הנצחות ותרומות יתקבלו בברכה כעת במייל: r0548474308@gmail.com